

**Шидловська Ірина Юріївна,
Матюшенко Катерина Олегівна**

студентки 4 курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОФАЙЛІНГУ В УКРАЇНІ

Процес складання пошукового психологічного портрета (профілю) невідомого злочинця по слідах на місці злочину, є новітнім напрямом діяльності слідчих у правоохоронних органах. Повнота профілю залежить від інформації, отриманої на місці злочину, постраждалих та свідків. Освітлюючи цю точку зору ми кажемо про використання профайлінгу в криміналістиці, але це не суперечить його широкому використанню в кримінології. Особливо, в аспекті особи злочинця та проблемах детермінації їх злочинної поведінки. Кримінологія у цьому питанні приділяє увагу особистості злочинця, типізації його поведінки, шляхах і засобах попередження злочину, на відміну від криміналістики, що займається збиранням, дослідженням, оцінкою і використанням слідів та доказів. Питання законності використання профайлінгу правоохоронними органами України і досі є дуже актуальним. Деякі автори вважають, цей спосіб ідентифікації особи злочинця апіорі незаконним. Але дійова практика використання профілів, що базуються на статистично обґрунтованих, об'єктивних фактах та інформації про індивіда, доводить його законність та доцільність.

Термін «профайлінг» не має точного перекладу із англійської мови. Дане слово відноситься до сленгової термінології та бере початок від англійського «profile» – профіль. В кримінології термін «профіль» є неологізмом, що прийшов із західних країн. Під профайлінгом ми будемо розуміти „практику поліції, згідно якої визначений набір характеристик (профілів) використовується для пошуку та затримання особи, яка вчинила злочин (кримінальний профайлінг), або для виявлення осіб, які вірогідно мають відношення до злочинної діяльності (поведінковий профайлінг)” [3, с. 8]. Дослідженням профайлінгу займаються такі науковці: В. А. Лабунська, М Цукерман, В. Фрізен, П. Екман, Б. де Пауло, О. Фрай, К. Шерер, аспектами особистості займаються Ю. М. Антонян, О. І. Анфіногенов.

Вчені вважають, що проблемою застосування профайлінгу в Україні є застарілі, шаблонні, сформовані освітою, методи розслідування злочинів, коли слідчі концентрують свою увагу на тому, що сталося на місці злочину, збиранні доказів. В той час, як професійні іноземні профайлери приділяють більшу увагу тому, як стався злочин. Концентруючись на особливостях, що розкривають поведінку людини, та як

наслідок визначають особистісні характеристики злочинця, і доходять до висновку щодо типу злочинця. Це допомагає звужити коло підозрюваних, скорегувати версію слідства щодо особи злочинця, підвищити ефективність та точність роботи.

Спеціаліст-профайлер, за загальним правилом, працює з матеріалами кримінальної справи. Головною метою його роботи є створення документа, що містить психологічний портрет підозрюваного. Гарним прикладом психологічного профілю слугує психологічний і антропологічний портрет Андрія Чикатило, який створив професор А.О. Бухановський, працюючи з матеріалами справи.

Технології профайлінгу в кримінальному провадженні в Україні майже не застосовуються через відсутність розвинутої інструментально методичної бази та правової неврегульованості. Натомість, в світі активно розробляються все нові методики портретування особи в практичній діяльності правоохоронних органів. Як результат, ми бачимо такі самостійні моделі (профілі): географічна модель Д. Россмо(Канада), модель Д. Кантера (Великобританія), модель ФБР (США) [2, с. 61].

Відсутність кваліфікованих спеціалістів, що володіють комплексом знань, методів і технологій в області профайлінга, негативно позначається на службовій діяльності правоохоронних органів. Ми вважаємо, що потрібно включити до програми підвищення кваліфікації співробітників Національної поліції, СБУ та навіть прокуратури елементи псих технології профайлінгу, як методу невербальних профілів емоційних станів потенційно небезпечних суб'єктів (підозрюваних в скоєнні злочинів, які вчинили злочини, в тому числі терористичного характеру і ін.). Перехоплюючи досвід світових лідерів, вважаємо, що залучення психологів які мають спеціальну підготовку в області поведінкового аналізу (профайлінга) на етапі досудового слідства по найбільш складних кримінальних справах (пошук серійних убивць, розслідування ритуальних вбивств, статевих злочинів (зґвалтувань), кіберзлочинів) є необхідним рішенням.

Ми можемо спостерігати широке використання профайлінгу, як в Україні так і в світі, в аспектах спостереження за пасажирями в ході перед польотного огляду, що має на меті виявлення потенційно небезпечних осіб при перельотах, а також запобігання терактам на авіа транспорті [1, с. 107-111].

Отже, підводячи підсумки, маємо сказати, що профайлінг вчить спостерігати та аналізувати оточення та поведінку осіб, бути в пошуку підозрілих ознак та встановлювати причинно наслідковий зв'язок. Спеціаліст-профайлер повинен мати велику кількість знань у різних областях, а також вміння встановлювати причинно наслідкові зв'язки, невід'ємною складовою має бути емпатія, тобто здатність ставити себе на місце іншої особи. Перспективи профайлінга пов'язані з використанням в більш масових форматах. Наприклад, із залученням технічних пристроїв і

програм забезпечення безпеки, а також розширенням використання профайлінгу в різних напрямках правоохоронної діяльності. Профайлінг, як спосіб запобігання протиправних дій може і повинен застосовуватися на всіх етапах, місцях і заходах щодо забезпечення безпеки у всіх підрозділах, що формують правоохоронну структуру.

Список використаних джерел

1. Кузнецова И.В. Анализ невербальных признаков потенциально опасных пассажиров на объектах гражданской авиации // Вестник НЦ БЖД. – 2013. – №3 (17). – С.107-111.
2. Canter D., Heritage R. A Multivariate Model of Sexual Offence Behavior // The Journal of Forensic Psychiatry. 1989. Vol. 1., с. 61.
3. Черкасова Е. С. Криминальный профайлинг как ориентирующий метод поиска преступника при совершении преступления в ситуации неочевидности / Е. С. Черкасова // Профайлинг и медиация. – Калуга : НОЦ, 2016. – 290 с, с. 8, 12-16.

Ключові слова: застосування кримінального профайлінгу, профайлінг, профайлер, протиправні наміри, технології профайлінгу.

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент Цитрак В. Я.*

Шрамко Маргарита Олегівна, Феденко Єлизавета Михайлівна

студентки 4 курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРОФІЛАКТИКИ РОЗВИТКУ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Сьогодні в світі йде процес формування інформаційного суспільства, а тому все більше розвиваються обчислювальні та інформаційні мережі – унікальний симбіоз комп'ютерів та комунікацій. Проблема комп'ютерної злочинності займає сьогодні важливе місце серед злочинів на планеті.

Експерти говорять про тривожну тенденцію: за останні роки кіберзлочинність стала більш організованою і почала мати форму бізнесу. Дії хакерів орієнтовані на отримання довгострокового доходу. Більше того, до збитків компаній можна віднести не лише пряму втрату від дій хакерів, але і витрати на оборону від кібератак.

Згідно з єдиним звітом про кримінальні правопорушення по державі, за офіційними даними Генеральної прокуратури України, кількість